

דף הנחיות מסע אל תוך עצמך פרק 05 אימון אישי

במסגרת המסע אל תוך עצמך שוחחם על זהות ועל הברית היהודית, דיברנו על חינוך ועל הכרות עמוקה ופנימית, שוחחנו על אנטישמיזם ועל מיהו העם היהודי. השבוע ננסה לצלול בחזרה אל תוך עצמנו ולהבין מתי בחירה ומה מטרותיה. כולנו בוחרים, כל יום-כל היום. למה? בשביל מה? לימוד מהנה ומועיל!

מה במערך?

במסגרת המסע אל תוך עצמך שוחחנו על זהות ועל הברית היהודית, דיברנו על חינוך ועל הכרות עמוקה ופנימית, שוחחנו על אנטישמיזם ועל מיהו העם היהודי. השבוע ננסה לצלול בחזרה אל תוך עצמנו ולהבין מהי בחירה ומה מטרותה. כולנו בוחרים, כל יום-כל היום. למה? בשביל מה? לימוד מהנה ומועיל!

מדברים על זה

בפני היהודים בספרד של שנת 1492 עמדו שלוש אפשרויות:
1. לעזוב את ספרד
2. להמציא דת חדשה נפרד לכל דבר
3. להתנצר לנצרות עין בלבד ולשמר את היהדות בסתר
אלו סיכונים היו כרוכים בכל אחת מהאפשרויות?
באיזו מידה נראה לכם שאפשר להחיל זהות יהודית לילדים, לנכדים, לנינים ולדורות העתיד כאשר תעזבו אתר חיים היהודים בספרד?

שקף מספר 2

כהקדמה לנושא הבחירה נשוב במנהרת הזמן אל אחת התקופות האפלות בתולדות העם היהודי. בפני היהודים בספרד של שנת 1492 עמדו שלוש אפשרויות:

1. לעזוב את ספרד
  2. להתנצר ולהיות נוצרי לכל דבר
  3. להתנצר למראית עין בלבד ולשמר את היהדות בסתר
- אלו סיכונים היו כרוכים בכל אחת מהאפשרויות?

באיזו מידה נראה לכם שאפשר להנחיל זהות יהודית לילדים, לנכדים, לנינים ולדורות העתיד כאשר חיים חיים יהודיים בסתר?

מעשה שהיה כך היה...

בין השנים 1502 ל-1504 ניהלה האינקוויזיציה בקורדובה חקירה נגד חואן דה-קורדובה ממברק (Membréque), שופט אחד מנכבדי העיר. החקירה הלווה לא נעדרה לכוחות כנאליים של האינקוויזיציה. עם האשמה שהוטלה עליו, חתם חואן דה-קורדובה על הסכמתו להינצרות עין בלבד ולשמר את היהדות בסתר. כתב האישום האשמה כי קיים את "עם היהודים" בביתו ועוד חברות אנשים אחרים. כתב האישום הכתוב על ידי עדות השפחה המוסלמית שעבדה במשק ביתו של השופט. השפחה העידה כי בעל הבית אסריו חתם, לכשי נישאת לבנות ואישיו חזר לדבר הרב שניהל ביניהם. החקירה, ככל הנראה, הייתה מכוננת ואשמה רבץ במורה שחן נאמן לתור על עמם. חזר עם אשור ביתו הם היו בני 107 בן האדם

שקף מספר 3

בין השנים 1502 ל-1504 ניהלה האינקוויזיציה בקורדובה חקירה נגד חואן דה-קורדובה ממברק (Membréque), שופט אחד מנכבדי העיר. התארים הללו לא עמדו לזכותו כשנאלץ להתמודד עם האשמה חמורה, ברוח הזמן: הוא הואשם כי קיים את "צום היהודים" בביתו ועוד בחברת אנשים אחרים. כתב האישום התבסס על עדות השפחה המוסלמית שעבדה במשק ביתו של השופט. השפחה העידה כי בעל הבית ואורחיו רחצו, לבשו גלימות לבנות והאזינו יחד לדברי הרב שהיה ביניהם.

החקירה, ככל הנראה, הייתה מבויתת. הנאשם הבין במהרה שאין טעם להגן על עצמו. יחד עם אורחי ביתו הם היו בין 107 בני האדם שנשרפו למוות באוטו-דה-פה (טקס הכפרה והענישה הפומבי). חלקם היו יהודים וחלקם מוסלמים בסתר.

היום הסיפור הזה נשמע כאילו נלקח מסרטי אימה, אבל ליהודים אנוסים בספרד היה זה עוד יום במשרד. במשך 200 שנים הבאות חקרה האינקוויזיציה יהודים שקיימו את מנהגי יום הכיפורים. חלק גדול מהפרוטוקולים שרדו ומהווים היום עדות לאכזריותה האימה של הכנסייה הקתולית בתקופת ימי הביניים. הם גם מהווים את המקור העיקרי לתיעוד ההיסטורי של יום הכיפורים בקרב האנוסים בספרד, פורטוגל וברחבי האימפריה הספרדית באמריקות (מתוך אתר מוזיאון 'אנו')

שקף מספר 4

כאשר אנו דנים על בחירה, פעמים רבות אנו מתייחסים להשלכות ארוכות הטווח של הבחירה שלנו. מה שנחליט היום יהיה משמעותי גם בעוד תקופה ארוכה.

תקופת האינקוויזיציה מאפשרת לנו למקד מבט לבחירות מסוג אחר.

במקרים רבים ידעו היהודים כי לבחירתם לא תהיה משמעות ארוכת טווח. לדוגמה, הם ידעו כי שליחי האינקוויזיציה בדרך אליהם ודינם כבר נחתם. האם היה מקום לבחור בעשייה חיובית כמו קיום מצווה או תפילה? האם יש חשיבות לבחירה מקומית, כזו שלא תשפיע ולא תחולל שינוי?

שקף מספר 5

על מנת לחדד את הנושא המרתק שלפנינו נפתח בשיח ודיון אודות המונח המרכזי: 'הבחירה'. מהי בחירה? מה מטרתה?

שקף מספר 6

רשות לכל אדם נתונה. אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק קרשות בידו. ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע קרשות בידו. (רמב"ם, הלכות תשובה, פרק ה' הלכה א.)

שקף מספר 7

אל יעבר במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אמות העולם ורב גלמי בני ישראל שהקדוש ברוך הוא גוזר על האדם מתחלת ברייתו להיות צדיק או רשע. אין הדבר כן אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשוה רבנו או רשע כירבנו או חכם או סכל או רחמן או אכזרי או כילי או שוע וכן שאר כל הדעות. ואין לו מי שיכפהו ולא גוזר עליו ולא מי שמושכו לאחד משני הדרכים אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאי זו דרך שירצה.

ידבר זה עקר גדול הוא והוא עמוד התורה והמצוה (שם, ג).

הרמב"ם מגיב לאומרים כי ישנה קביעה אלוהית שלא מאפשרת בחירה (פטליזם). יחד עם זאת קיימת השאלה הידועה המתייחסת לסתירה שבין ידיעה ובחירה. במסגרת החברותא בה נלמד השיעור מורכב מאוד להיכנס לנושא עמוק זה. זאת לבד העובדה שמטרת הלימוד אינה רק לעשות בהגיגים פילוסופיים אלא גם להתעמק בנושאים מחוללי שינוי ומשמעותיים, כפי שמוביל גם השיעור הזה. על מנת שלא להשאיר את השאלה תלויה ועומדת צירפנו כאן מאמר נחמד בנושא אך כמובן שאין בו כדי להקיף את מכלול הנושאים והוא כאן רק כדי לתת מעט טעם בסוגיה סבוכה זו:

להעשרה

אחת השאלות הנכוצות בנושא האמונה באלוהים היא שאלת הבחירה החופשית. מצד אחד, היהדות טוענת שלא לאלוהים אין מגבלות והוא יודע את העתיד, את גורלנו ואת הבחירות שנעשה. מצד שני, היהדות טוענת שלאדם יש בחירה חופשית. אז איך הפרדוקס הזה מסתדר? עושים סדר אחת ולתמיד.

שאלת הבחירה החופשית היא אחת השאלות הפילוסופיות הגדולות של האנושות. כבר אלפי שנים דנים בה ומנתחים אותה מכל כיוון, אולם לפני שנציג את עמדת היהדות, הבה נבחן את המוטיבציה לבחון שאלה כזו. מי בכלל שואל שאלה כזו? הרי רוב ככל בני האדם מרגישים באינטואיציה חזקה שאכן יש להם בחירה אישית. אנחנו מרגישים חופשיים לבחור באיזו דרך ניסע לעבודה בבוקר, עם מי נתחתן ומה נאכל לארוחת הערב. על פי האינטואיציה הפשוטה, מובן שיש בחירה חופשית. אולם אז מתעוררת השאלה: אולי זוהי אשליה? אולי באמת אנו נשלטים על ידי גורמים חיצוניים ופנימיים, וכל תחושת הבחירה שלנו אינה אלא תעתוע?

כאשר מדברים על בחירה חופשית, צריך להבין מהן האלטרנטיבות הקיימות לאנושות ללא בחירה. למעשה, ישנן שתיים:

אפשרות אחת היא **הפטליזם** הטוענת לביטול היכולת שלנו להשפיע על מציאות חיינו אל מול הרצון האלוהי שקובע הכול מראש. כלומר, גורל קבוע ללא תלות במעשינו.

אפשרות שנייה היא **הדטרמיניזם** הגורסת לביטול הבחירה על החלטותינו ומעשינו שהינן, ע"פ גישה זו, תוצאה מוכרחת של נסיבות קודמות וחוקי טבע. כל פעולה של האדם או כל אירוע המתרחש במציאות חיינו של האדם נקבע ע"י נסיבות ותנאים. כלומר, הבחירות צפויות ע"פ סך הנתונים הקיימים, והתנהגות האדם מוכתבת על פי הנסיבות שהוא נמצא בהן.

הפרדוקס:

אלוהים הוא אינסופי ויודע כל, ולכן הוא יודע את כל מה שהתרחש בעבר, כל מה שמתרחש בהווה וכל מה שיתרחש בעתיד. אלא שכאן מתעוררת בעיה: מצד אחד, אם אלוהים יודע מה אבחר, סימן שהבחירה שלי כבר קבועה מראש, ואז היא לא חופשית. מצד שני, אם היהדות טוענת לבחירה חופשית, פירוש הדבר שאלוהים אינו יודע מה אבחר. אולם היהדות טוענת לאפשרות שלישית בה שני הדברים מתקיימים יחד: אלוהים יודע מה אבחר, ועם זאת יש לי בחירה חופשית שאיננה מושפעת מידיעת האלוהים על בחירתו.

רבי חסדאי קרשקש, חכם בן ימי הביניים, סבר שלאדם יש בחירה חופשית בעלת גבולות. גם אם מבחינה תאורטית האדם יכול לבחור בכל אופציה, בפועל יכולת הבחירה הינה מצומצמת לגבולות מסוימים. הרי לא הכול אני מוכן לעשות: לדוגמא, אדם שגדל בחברה שבה יש ערך לכבוד האדם ירגיש שזה לא מוסרי לגנוב, וככל שהוא יתפתח וירכוש הכרה מוסרית, כך למעשה "תתבטל" ממנו הבחירה אם לגנוב או לא. אם כן, אין לו באמת בחירה חופשית בכל סולם ההחלטות.

האם אני יכול לבחור עכשיו אם לטוס לירח, למצוא נפט, להיפגש עם מלכת אנגליה? לא בדיוק. מסתבר שמרחב הבחירה שלנו מוגבל, אולם בתוך המרחב הזה יש לנו בחירה מלאה. הרב אליהו דסלר, מגדולי בעלי המוסק, הסביר זאת על ידי משל: כאשר שתי מדינות נלחמות ביניהן, המלחמה מתרחשת רק בקו המגע שבין שני הצבאות. בכל שטח המדינה האחת ובכל שטח המדינה השנייה אין מלחמה, למעט בקו הגבול. אם תכבוש מדינה אחת שטח של המדינה השנייה, יזוז גם קו הגבול, ובו תתרחש מעתה המלחמה. הנמשל הוא לבחירה החופשית: אין לנו בחירה חופשית מוחלטת, אך יש לנו בחירה בנקודה שבה אנו נמצאים, כל אחד לפי מצבי החיים שעומדים לפניו.

למעשה, שאלת הבחירה והידיעה מתבטאת במשפט "הכל צפוי – והרשות נתונה" (משנה אבות, פרק ג, משנה טו). מסבירים שהכל צפוי, כלומר ידוע מראש, ובכל זאת הרשות נתונה לאדם לבחור כדרכו. הרמב"ם מסביר את הקושי שבשאלה כך:

"דע שתשובת שאלה זו ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים, וכמה עיקרים גדולים והררים רמים תלויים בה, אבל צריך אתה לידע ולהבין בדבר זה שאני אומר... כשם שאין כוח באדם להשיג ולמצוא אמיתת הבורא, שנאמר: "כי לא יראני האדם וחי", אין כוח באדם להשיג ולמצוא דעתו של בורא. הוא שהנביא אמר: "כי לא מחשבתי מחשבותיכם, ולא דרכיכם דרכי". וכיון שכן הוא, אין בנו כח לידע היאך ידע הקדוש ברוך הוא כל הברואים והמעשים, אבל נדע בלא ספק שמעשה האדם ביד האדם, ואין הקב"ה מושכו ולא גוזר עליו לעשות כך... וזה הוא העיקר שכל דברי הנבואה תלויין בו" (הלכות תשובה, ה)

הרמב"ם קובע כי באמת שני הדברים מתקיימים יחד: לאדם יש בחירה חופשית ועם זאת יש לאלוהים ידיעה מוחלטת מה תהיה בחירתו. הדבר הינו פרדוקס עבורנו, אבל זאת רק משום מוגבלות שכלנו למול מציאות האלוהים חסרת הגבולות והאינסופיות.

הקושי שבשאלה נובע מהמחשבה שאלוהים דומה לאדם שנמצא בזמן מסוים, ולכן ידיעתו סותרת את הבחירה. אך ה' איננו נמצא בזמן מסוים, ועל כן ידיעתו והבחירה החופשית אינן סותרות זו את זו. ה' נמצא בעבר, בהווה ובעתיד בו זמנית, שהרי הוא אינסופי, נצחי וחסר גבול מכל סוג שהוא. הוא תמיד יהיה מודע לבחירות של האדם אך אינו מתערב בהן.

על מנת שנוכל לחיות חיים גשמיים כאן בעולם הזה, הציב אלוהים מגבלות טבע שונות כגון: זמן (עבר, הווה, עתיד) ומרחב. המציאות שמעבר לעולם הגשמיות איננה מוגבלת ולכן לא קיים שם זמן או הגבלה להימצא בשני מקומות בו זמנית, כמו שנאמר על ה': "מלוא כל הארץ כבודו" (ישעיהו ו, ג). אנו, הנתונים תחת מגבלות החומר, לא מסוגלים לתפוס כיצד ניתן להיות בו זמנית בשני מקומות שונים וכיצד העבר, הווה, והעתיד פרוסים בבת אחת. גם מגבלות שונות כגון בחירה חופשית וידיעת העתיד בו זמנית אינן מעידות על חוסר האפשרות לקיומן, אלא על העדר יכולת תפיסתנו בהן.

מה יעשה מי שנולד במזל מאדים?

התורה, דבר ה' לאדם, מצווה את האדם על מצוות מסוימות ומעניקה לו בחירה בין טוב לרע: "העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה וּבְחֵרַתְּ בְּחַיִּים" (דברים ל, יט), "רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע" (דברים ל, טו) ועוד פסוקים רבים. אם אין בחירה חופשית, בשביל מה לצוות את האדם לבחור בטוב? למה צריך נביאים שיעודדו את בני ישראל לא לעבוד עבודה זרה, לא לעבור איסורי עריות, לשמור שבת, לאהוב את רעך? מוכרחים לומר שיש לאדם בחירה חופשית לעצב את דרכו. בעולם שבו "הכל מכתוב", אין לאדם שום אחריות מוסרית על חייו ועל החברה, בעוד שהתורה כולה, דברי הנביאים, והדרכות חז"ל, כולן מלאות בהכרה שלאדם ישנה בחירה חופשית כיצד לנהל את חייו.

אין זה אומר כי האדם אינו מושפע מתנאים סביבתיים-חיצוניים או פנימיים.

הרבה לפני שהתגלה הדנ"א שקובע תכונות מסוימות באדם כבר אמרו חז"ל (מתורגם מארמית): "מי שנולד במזל מאדים, יהיה שופך דמים: רופא, רוצח,

שוחט, מוהל" (מסכת שבת, דף קנו). הכוונה היא שגם אם אדם נולד עם גנטיקה בעלת נטיות מסוימות, אין זו גזרת גורל שחיינו נועדו למסלול בלעדי. גם לאדם זה קיימת בחירה כיצד לממש את הפוטנציאל הגלום בו, לטוב או לרע. הגמרא מספרת כי דוד המלך נולד אף הוא במזל מאדים, אך בזכות העובדה שבחר להשתמש בתכונות שקיבל לטובת עם ישראל, הפך ללוחם מהולל ולמלך אהוב. וכך הסביר הגאון מוילנה, מגדולי חכמי ישראל: "כי האדם אי אפשר לו לשבור [=לשנות לחלוטין] דרכו, כלומר מזלו שנולד בו... וכשנולד במזל רע, אז על זה ניתנה הבחירה ביד האדם, שיוכל לאחוז במזלו לאיזה דבר שירצה להיות" (שבעים שאלות, הידברות).

שקף מספר 8

מדוע מוכרח כי ישנה בחירה חופשית?

בשקף הקודם ראינו כי 'עמוד התורה והמצווה' הוא הידיעה והאמונה בכח הבחירה של האדם. בשקף זה הרמב"ם מסביר מדוע זה חשוב כל כך:

לו האל היה גוזר על האדם להיות צדיק או רשע או אלו היה שם דבר שמוער את האדם בעיני תולדות לדור מן הדרכים או למדע מן המדעות או לדעה מן הדעות או למעשה מן המעשים כמו שבחים מלכים הספשים חברי שמים היאך היה מצוה לנו על ידי הנביאים עשה כך ואל תעשה כך? היטיבו דרכיכם ואל תלכו אחרי רשעכם! והוא מתחלת בריתו כבר נגזר עליו או תולדותו תמשך אותו לדבר שאי אפשר לזוז ממנו.

ומה מקום היה לכל התורה כלה ובאי זה דין ואיזה משפט נפרע מן הרשע או משלם שוכר לצדיק. השפט כל הארץ לא יעשה משפט? (שם).

עצם העובדה שקיימת מערכת של הוראות וסדר של שכר ועונש מחייב את העובדה שהבחירה נתונה בידיו של האדם. לו אלוקים היה קובע מראש את התנהגותם של בני האדם, איזה מקום יש להענשה או לדרישה?

שקף מספר 9

הרמב"ם ב'שמונה פרקים' מעמיד שאלה מרתקת.

מי עדיף, אדם שנוטה אל הטוב ועושה את הדברים הנכונים פשוט כי כך קל לו לפעול, או אדם שבאופן טבעי נוטה לפעולות רעות ושליליות אך הוא מתגבר על תכונותיו, שולט בעצמו ועושה טוב?

כל חיי האדם הם מאבק אחד מתמשך ביצר הרע. היצר הרע משתקף בתכונות הרעות שבנו – האגואיזם, האכזריות, התאוה, העצלות ועוד ועוד. אבל גם כשאנחנו מצליחים, סוף סוף, לנצח בפועל את כח המשיכה של היצר, פעמים רבות נשארנו בתוכנו תאוה והשתוקקות למעשה השלילי. למשל, גם כאשר הצלחנו להתאפק ולא לאכול גלידה אחרי שאכלנו בשר בפנים עדיין מקננת בנו ההשתוקקות לאכול את הגלידה. השאלה עמה מתמודד הרמב"ם בפרק הזה היא האם ישנה עדיפות לאדם המתגבר על היצר עד כדי כך שכבר אין לו תשוקה לעבירה, או שאולי המדרגה הגבוהה יותר נמצאת דווקא אצל מי שמתקוק אבל מצליח להתגבר על הנטייה הנמוכה? התשובה, כפי שמסתבר, איננה פשוטה כל כך כפי שנראה במבט ראשון. בעוד דעת הפילוסופים, אותה מביא הרמב"ם בתחילת הפרק נחרצת – היתרון נמצא אצל מי שאיננו משתוקק לעבירה כלל. בתחילה מביא הרמב"ם פסוקים מהם נראה גם כדעת הפילוסופים, כלומר שישנה עדיפות למי שאין בו השתוקקות לרע. אלא שמיד לאחר מכן הוא מביא מספר מקורות מהם נראה בעליל שדווקא אדם המשתוקק לרע ובכל זאת מצליח לגבור עליו הוא האדם המעולה. כיצד ניתן ליישב את הסתירה בין שני סוגי המאמרים? האם בכלל אפשר לדרוש מהאדם להתגבר על הנטייה וההשתוקקות לרע? מוזמנים לדון ולשוחח: לשם מה יש באדם יצרים ותאוות?

<h3>שני סוגים של מצוות</h3> <p>המאמר דן בשאלה האם ישנן שני סוגים של מצוות: מצוות שיש להן תועלת ממשית או מצוות שיש להן תועלת רוחנית בלבד. המאמר מנסה להבהיר את ההבדל בין שני הסוגים הללו, ואת השפעתם על חיינו.</p>	<h3>דעת החכמים</h3> <p>המאמר מציג את דעות החכמים על שאלת המצוות. הוא מפרט על דעותיהם של רש"י, רמב"ם, אורח חיים וכו', ומנסה להבין את ההקשר ההלכתי והחינוכי לדעות אלו.</p>	<h3>דעת הפילוסופים</h3> <p>המאמר מציג את דעות הפילוסופים על שאלת המצוות. הוא מפרט על דעותיהם של אריסטו, אפלטון וכו', ומנסה להבין את ההקשר הפילוסופי לדעות אלו.</p>
---	--	--

שקף מספר 10-12-11

הרמב"ם מביא את דעת הפילוסופים שסוברים שעצם ההשתוקקות לרע היא גנות, ומנגד את חכמי ישראל הטוענים שאין גנאי בכך. הוא מבאר שאין סתירה בין הפילוסופים וחכמי ישראל, משום שקיימים שני סוגים של רע: רע המצוי בתחום המוסר האנושי, שגנאי הוא להשתוקק אליו, ורע המוגדר על-ידי הצו האלוהי, שאין גנאי להשתוקק עליו.

כדי לענות על השאלה הזאת הרמב"ם מלמד אותנו כלל חשוב; ישנם תחומים בהם בוודאי לא נוכל לומר שהשתוקקות אליהם היא דבר נורמלי ולגיטימי. למשל, מי שמסתובב כל היום ומשתוקק לרצוח אנשים או אדם שמתגבר כל העת על תאוות הגניבה שלו. תכונות נפש כאלה, מעידות על פגם בסיסי במדרגה האנושית של האדם. הסיבה לכך היא שכל אדם בעל היגיון מבין שרצח הוא דבר פסול וכן גניבה. גם אנשים המוגדרים כיום כלא דתיים יחתמו על הקביעה הזאת. אלה מושגים אלמנטאריים ואוניברסאליים שאין כמעט חולק עליהם. לעומת זאת, בתחומי ציווי התורה שאיננו יודעים את טעמם באופן שכלי (=התורות השמעיות), התמונה שונה. למשל, אכילת בשר בחלב איננה מובנת לנו בהיגיון, לכן התאוות לאכילת חלב לאחר בשר איננה מעידה על פגם מהותי בנפש. במקרה זה ההתגברות על התאוה היא מה שמתבקש מהאדם ולא ביטול התאוה משורשה. את החילוק היסודי הזה מוכיח הרמב"ם על ידי דיוק מלשון המדרש ממנו עלתה הקושיה בהתחלה: הדוגמאות במדרש כולן נלקחות מתחום המצוות המכונות 'שמעיות' (= אלה שאינן מובנות לנו בהיגיון), אכילת בשר, לבישת שעטנז ועריות. המכנה המשותף לכל האיסורים הללו הוא שכולם שייכים לקטגוריה הלא שכלית של המצוות. טבעי והיגיוני שהיצר ימשוך אותנו במה שלא מובן לנו מצד ההיגיון. מה שלא מתקבל הוא שאדם ישתוקק ויתאוה למעשים שההיגיון והמוסר האנושי הכללי מרחיקים את המשיכה אליהם (ישיבה, בית מדרש).

שקף מספר 13

למה יש תכונות שליליות?
לא היה טוב יותר שניוולד טובים ואיכותיים?

שקף מספר 14

בשקפים הבאים נלמד את משנתו הנודעת של רבי משה חיים לוצאטו – הרמח"ל.

ענין השלמות והחסרונות וקניית השלמות: ואולם גזרה חכמתו של להיות הטוב שלם ראוי שיהיה הנהנה בו בעל הטוב ההוא פירוש מי שיקנה הטוב בעצמו ולא מי שיתלווה לו הטוב בדרך מקרה ותראה שזה נקרא קצת התדמות בשעור שאפשר אל שלמותו יתברך (רבי משה חיים לוצאטו, דרך ה', ב)

רמח"ל עוסק כאן באחת השאלות המרכזיות של היהדות. כיון שאלוקים רצה שנהיה טובים, מדוע נבראו בכלל התכונות השליליות?

רמח"ל מחדש דרך נפלאה בהבנת העניין:

כדי שאדם יהפוך להיות טוב באמת הוא חייב לבחור בטוב. הדרך של אדם אינה עוברת רק בין שושנים, בחינוך נעים ונח. אדם צריך להתמודד עם בחירות קשות, לרצות באמת את הטוב וכך להפוך אותו קנין בנפשו. לו היינו נולדים טובים לא היה לנו אינטרס לקום ולעשות מעשה. היינו טובים אבל פסיביים. דווקא ההתמודדות וההתגוששות שלנו עם הרע גורמת לנו לצאת מאזור הנוחות וליצור טוב חדש, טוב עצמאי ואישי שאנו עשינו בכוחות עצמנו.

שקף מספר 15

...אך להתדמות לזה במקצת צריך שלפחות יהיה הוא הקונה השלמות שאין אמתת ענינו מכריח לו ויהיה הוא מעדיר מעצמו החסרונות שהיו אכשורים בו וע"כ גזר וסדר שיבראו עניני שלמות ועניני חסרון ותברא בריה שיהיה בה האפשרות לשני הענינים בשוה ויתנו לבריה הזאת אמצעים שעל ידם תקנה לעצמה את השלמות ותעדר ממנה את החסרונות ואז יקרא שנתדמית במה שהיה אפשר לה לבוראה ותהיה ראיה לדבק בו ולהנות בטובו:

חושבים על זה

כיצד הבחירה בטוב הופכת אותנו לאנשים שלמים יותר?

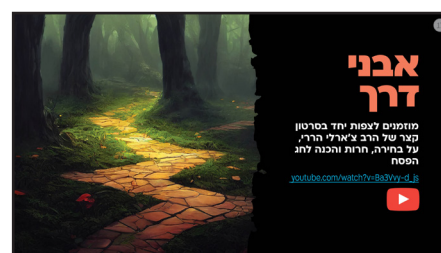
נסו לחשוב על זה כעל אימון שריה... ככל שאנו מתמודדים עם כח נגדי חזק וכבד יותר, השריר מתעצם ומתחזק.

האם בחירה קשה עיצבה את אישיותכם? האם אתם מכירים מישהו שמתמודד בהצלחה עם בחירות מורכבות?

שקף מספר 16

למדנו על החשיבות הגדולה של הבחירה החופשית, הבנו כי בחירה היא כמו אימון אישי – בכל פעם שבחרים בטוב מחזקים את הכח הטוב הפנימי שלנו והופכים להיות 'בעלי הטוב' של עצמנו.

שקף מספר 17

מוזמנים לצפות יחד בסרטון קצר של הרב צ'ארלי הררי, על בחירה, חרות והכנה לחג הפסח

https://www.youtube.com/watch?v=Ba3Vvy-d_js

להערות והארות:
משה שמעון אופן
Moshe.oppen@gmail.com
054-8496992

רוצים עוד?
סרקו והצטרפו
ל"אחים לנפש"

